

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо запровадження інституту умовно-дострокового звільнення осіб від відбування покарання для безпосередньої їх участі в обороні країни, захисті її незалежності та територіальної цілісності

Верховна Рада України постановляє:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. Кримінальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25–26, ст. 131) доповнити статтями 81¹ і 336² такого змісту:

"Стаття 81¹. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби

1. Під час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану до осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, судом може бути застосовано умовно-дострокове звільнення для проходження ними військової служби за контрактом.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, передбачене цією статтею, не застосовується до осіб, засуджених за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, засуджених за вчинення умисного вбивства двох або більше осіб, або вчиненого з особливою жорстокістю, або поєданого із зґвалтуванням або сексуальним насильством, або особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень чи засуджених за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152–156¹, 258–258⁶, частиною четвертою статті 286¹, статтею 348 цього Кодексу, а також до засуджених службових осіб, які згідно з підпунктом 1 пункту 3 примітки до статті 368 цього Кодексу займали особливо відповідальне становище.

У разі застосування судом умовно-дострокового звільнення на підставі, визначеній цією статтею, така особа звільняється умовно-достроково від відбування лише основного покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк.

2. Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом може бути застосовано судом, якщо засуджений виявив бажання проходити військову службу за контрактом та відповідає вимогам проходження військової служби за контрактом, визначеним статтею 21⁵ Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу".

При ухваленні рішення про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом суд покладає на особу, звільнену від відбування покарання, обов'язок невідкладно, але не пізніше 24 годин після набрання законної сили судовим рішенням про умовно-дострокове звільнення особи від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом, прибути у супроводі Національної гвардії України до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки для укладення контракту та проходження військової служби.

3. У разі вчинення особою, до якої було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом, протягом невідбутої частини покарання нового кримінального правопорушення суд призначає такій особі покарання за правилами, передбаченими статтями 71 і 72 цього Кодексу";

"Стаття 336². Ухилення від прийняття на військову службу за контрактом

1. Ухилення від прийняття на військову службу за контрактом особою, яку під час проведення мобілізації та/або дії воєнного стану звільнено умовно-достроково від відбування покарання для проходження військової служби, –

карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років".

2. У Кримінальному процесуальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9–13, ст. 88):

1) частину дев'яту статті 336 викласти в такій редакції:

"9. Якщо особа, яка братиме участь у судовому провадженні дистанційно, тримається в установі попереднього ув'язнення або установі виконання покарань, дії, передбачені абзацом другим частини сьомої цієї статті, здійснюються службовою особою такої установи.

Особа, яка тримається в установі попереднього ув'язнення або установі виконання покарань, може брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції у приміщенні такої установи за допомогою її технічних засобів та з використанням власного кваліфікованого електронного підпису.

У разі відсутності власного кваліфікованого електронного підпису участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції здійснюється з використанням електронного кабінету установи або кабінету її службової особи.

Технічну можливість участі у відеоконференції, належну якість зображення та звуку, інформаційну безпеку тощо забезпечує така установа";

2) статтю 376 після частини п'ятої доповнити новою частиною такого змісту:

"6. Ухвала суду про умовно-дострокове звільнення особи від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, або про відмову в умовно-достроковому звільненні невідкладно, але не пізніше 24 годин після її проголошення, надсилається до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, а також до органу або установи виконання покарань".

У зв'язку з цим частини шосту – восьму вважати відповідно частинами сьомою – дев'ятою;

3) статтю 535 доповнити частиною шостою такого змісту:

"6. Судове рішення про умовно-дострокове звільнення особи від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, або про відмову в умовно-достроковому звільненні невідкладно, але не пізніше 24 годин після набрання рішенням законної сили, надсилається до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, а також до органу або установи виконання покарань для його виконання";

4) частину першу статті 537 доповнити пунктом 2¹ такого змісту:

"2¹) про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби";

5) у статті 539:

частину першу доповнити абзацом четвертим такого змісту:

"Питання про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби вирішуються судом за клопотанням (поданням) органу або установи виконання покарань";

частину п'яту доповнити абзацом четвертим такого змісту:

"Судове засідання щодо розгляду клопотання (подання) про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби проводиться за участю прокурора, засудженого та представника установи виконання покарань";

абзац перший частини шостої після слів "звільнення від відбування покарання" доповнити словами "умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби";

частину сьому після абзацу першого доповнити новим абзацом такого змісту:

"У разі набрання законної сили ухвалою суду про відмову в задоволенні клопотання (подання) про умовно-дострокове звільнення засудженого від відбування покарання для проходження військової служби розгляд повторного клопотання (подання) органу або установи виконання покарань з цього самого питання та стосовно тієї самої засудженої особи може мати місце не раніш як через три місяці з дня винесення ухвали суду про відмову".

У зв'язку з цим абзац другий вважати абзацом третім.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім підпункту "г" підпункту 4 пункту 2 цього розділу (щодо внесення зміни до статті 39 Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу"), який набирає чинності з дня набрання чинності Законом України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку" від 11 квітня 2024 року № 3633–ІХ.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кримінально-виконавчому кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 3–4, ст. 21):

а) статтю 152 після абзацу восьмого доповнити новим абзацом такого змісту:

"умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби".

У зв'язку з цим абзаци дев'ятий і десятий вважати відповідно абзацами десятим і одинадцятим;

б) доповнити статтею 154¹ такого змісту:

"Стаття 154¹. Порядок умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби

1. Стосовно засудженого, який виявив бажання проходити військову службу, на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, може бути застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом.

2. За заявою засудженого установа виконання покарань у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, вживає невідкладних заходів щодо можливості представлення його до

умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом та організовує проходження таким засудженим первинного медичного огляду у закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України та в інших закладах охорони здоров'я державної чи комунальної форми власності.

3. Питання щодо можливості представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом за наявності позитивних результатів первинного медичного огляду попередньо розглядається установою виконання покарань за обов'язковою участю (у тому числі в режимі відеоконференції) представника територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем розташування установи виконання покарань, а також представника військової частини, в якій засуджений планує проходити військову службу за контрактом.

За результатами такого попереднього розгляду засудженому територіальним центром комплектування та соціальної підтримки може бути видано направлення для проходження військово-лікарської комісії.

4. Установа виконання покарань сприяє, а територіальний центр комплектування та соціальної підтримки організовує проходження засудженим військово-лікарської комісії.

У разі визнання засудженого придатним до військової служби за станом здоров'я копія довідки військово-лікарської комісії з постановою про придатність до військової служби невідкладно, але не пізніше 24 годин, надається установі виконання покарань.

5. За результатами розгляду отриманих документів та прийняття рішення про можливість представлення засудженого до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом установа виконання покарань невідкладно, але не пізніше 24 годин після прийняття такого рішення, надсилає до суду клопотання (подання), заяву засудженого про бажання проходити військову службу за контрактом, письмову згоду командира військової частини, в якій засуджений планує проходити військову службу за контрактом, копію військово-облікових документів та копію довідки військово-лікарської комісії з постановою про придатність до військової служби для розгляду у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством.

6. При умовно-достроковому звільненні з установи виконання покарань на підставі ухваленого судового рішення на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, що набрало законної сили, особа передається підрозділам Національної гвардії України для її супроводження з установи виконання покарань до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

Порядок взяття засуджених на військовий облік призовників, військовозобов'язаних, проходження ними військово-лікарської комісії, професійно-психологічного відбору, перелік територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, які здійснюють облік осіб, звільнених умовно-достроково, а також порядок їх супроводження Національною гвардією України до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а також відповідних підрозділів Збройних Сил України до спеціалізованого підрозділу військової частини для укладення контракту та проходження військової служби, а також порядок взаємодії територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, установ виконання покарань та Національної гвардії України визначаються Кабінетом Міністрів України.

Останнім днем відбування кримінального покарання особою, до якої було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, є день її передачі до підрозділів Національної гвардії України для доставляння до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки";

2) у Законі України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 15, ст. 190 із наступними змінами):

а) статтю 10¹ доповнити пунктом 24 такого змісту:

"24. Військовослужбовцям із числа осіб, яких умовно-достроково звільнено від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, та які проходять військову службу за контрактом, щорічна основна відпустка не надається, але може надаватися відпустка за сімейними обставинами та з інших поважних причин тривалістю не більше 10 календарних днів.

Військовослужбовцю на підставі висновку військово-лікарської комісії надається відпустка для лікування у зв'язку з хворобою або відпустка для лікування після поранення (контузії, травми або каліцтва) із збереженням грошового та матеріального забезпечення. Відпустка надається виключно за місцем перебування військовослужбовця в закладах охорони здоров'я";

б) пункт 1 статті 11 доповнити абзацом дванадцятим такого змісту:

"Військовослужбовці під час лікування та реабілітації у закладах охорони здоров'я всіх форм власності та підпорядкування забезпечуються за рахунок державного бюджету щоденним харчуванням за нормою № 5, яка застосовується у військово-медичних закладах. Оплата здійснюється Міністерством оборони України по факту надання послуги на основі щомісячного звіту медичного закладу";

3) у Законі України "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі" (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 52, ст. 455 із наступними змінами):

а) статтю 3 доповнити пунктом "е" такого змісту:

"е) звільнених умовно-достроково від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України. Адміністративний нагляд стосовно цих осіб здійснюється виключно в порядку, визначеному статтею 7¹ цього Закону";

б) доповнити статтею 7¹ такого змісту:

"Стаття 7¹. Порядок здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими умовно-достроково від відбування покарання для проходження військової служби

Адміністративний нагляд за особами, звільненими з установ виконання покарань на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, здійснюється командиром військової частини, в якій особа проходить військову службу. Особи, стосовно яких встановлено адміністративний нагляд, беруться у військовій частині на окремий облік";

4) у Законі України "Про військовий обов'язок і військову службу" (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 38, ст. 324 із наступними змінами):

а) абзац другий частини шостої статті 1 викласти в такій редакції:

"У випадках, передбачених законом, іноземці та особи без громадянства (у тому числі звільнені з полону до завершення бойових дій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України), які на законних підставах перебувають на території України (далі – іноземці та особи без громадянства), можуть у добровільному порядку (за контрактом) проходити військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України";

б) частину другу статті 4 викласти в такій редакції:

"2. Збройні Сили України та інші військові формування не можуть комплектуватися особами, які мають судимість за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, вчинення умисного вбивства двох або більше осіб, або вчиненого з особливою жорстокістю, або поєднаного із зґвалтуванням або сексуальним насильством, або особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень чи мають судимість за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152–156¹, 258–258⁶, частиною четвертою статті 286¹, статтею 348 Кримінального кодексу України, а також засудженими службовими особами, які згідно з підпунктом 1 пункту 3 примітки до статті 368 Кримінального кодексу України займали особливо відповідальне становище, якщо така судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку";

в) доповнити главою III² такого змісту:

"Глава III²

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ НА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ ЗА КОНТРАКТОМ
ТА ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ
УКРАЇНИ ОСОБАМИ З ЧИСЛА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКИХ УМОВНО-
ДОСТРОКОВО ЗВІЛЬНЕНО ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Стаття 21⁵. Прийняття на військову службу до Збройних Сил України осіб, які умовно-достроково звільнені від відбування покарання

1. Особи, які умовно-достроково звільнені від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, приймаються на військову службу до Збройних Сил України за контрактом на посади рядового, сержантського і старшинського складу, а також офіцерського складу відповідно до військових звань, за якими вони перебувають на військовому обліку. Ухилення від прийняття на військову службу за контрактом особою, яку звільнено умовно-достроково від відбування покарання для проходження військової служби, має наслідком кримінальну відповідальність.

Перелік посад, які можуть бути заміщені особами, звільненими умовно-достроково від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, визначається Генеральним штабом Збройних Сил України.

2. На військову службу за контрактом приймаються особи, звільнені умовно-достроково від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, які відповідають таким вимогам проходження військової служби:

яким залишилося до досягнення віку, передбаченого статтею 22 цього Закону, не менше трьох років;

придатні до військової служби за станом здоров'я;

пройшли професійно-психологічний відбір;

мають достатній рівень фізичної підготовки для виконання обов'язків військової служби.

3. Для прийняття на військову службу осіб, які виявили бажання проходити військову службу за контрактом і розглядаються до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, установи виконання покарань звертаються до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем їх розташування.

4. Процедура оформлення на військову службу за контрактом, порядок і правила укладення контракту, припинення (розірвання) контракту та наслідки його припинення (розірвання), порядок присвоєння військових звань та

проходження військової служби визначаються положенням про проходження військової служби та іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 21⁶. Особливості проходження військової служби особами, звільненими умовно-достроково від відбування покарання

1. У контракті про проходження військової служби осіб, звільнених умовно-достроково від відбування покарання, випробування не встановлюється.

2. Для військовослужбовців із числа осіб, звільнених умовно-достроково від відбування покарання, які приймаються на військову службу за контрактом та призначаються на посади, строк військової служби становить до закінчення особливого періоду.

3. Особи, звільнені умовно-достроково від відбування покарання, проходять військову службу виключно у відповідних спеціалізованих підрозділах військових частин (спеціалізованих військових частинах). Порядок створення та функціонування спеціалізованих підрозділів військових частин визначається Міністерством оборони України.

4. Доступ осіб, звільнених умовно-достроково від відбування покарання, до державної таємниці здійснюється відповідно до Закону України "Про державну таємницю".

Стаття 21⁷. Звільнення з військової служби військовослужбовців з числа осіб, яких умовно-достроково звільнено від відбування покарання

1. Звільнення з військової служби військовослужбовців з числа осіб, яких умовно-достроково звільнено від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, здійснюється відповідно до частини сьомої статті 26 цього Закону";

г) частину сьому статті 26 викласти в такій редакції:

"7. Звільнення військовослужбовців з військової служби здійснюється в порядку, передбаченому положеннями про проходження військової служби громадянами України.

Контракт осіб, яких умовно-достроково звільнено від відбування покарання на підставі, визначеній статтею 81¹ Кримінального кодексу України, припиняється (розривається), а військовослужбовці, які проходять військову службу за контрактом, звільняються з військової служби на підставі:

а) за станом здоров'я – на підставі висновку (постанови) військово-лікарської комісії про непридатність до військової служби з виключенням з військового обліку або про непридатність до військової служби з переоглядом через 6–12 місяців;

б) у зв'язку з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, яким призначено покарання у виді позбавлення або обмеження волі;

в) у зв'язку із закінченням особливого періоду або оголошенням рішення про демобілізацію";

г) частину четверту статті 39 викласти в такій редакції:

"4. На військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період можуть бути призвані засуджені особи, які звільнені від відбування покарання з випробуванням, крім тих, які засуджені за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, засуджені за вчинення умисного вбивства двох або більше осіб, або вчиненого з особливою жорстокістю, або поєданого із зґвалтуванням або сексуальним насильством, або особливо тяжких корупційних кримінальних правопорушень чи засуджені за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 152–156¹, 258–258⁶, частиною четвертою статті 286¹, статтею 348 Кримінального кодексу України, а також засуджені службові особи, які згідно з підпунктом 1 пункту 3 примітки до статті 368 Кримінального кодексу України займали особливо відповідальне становище.

Такі особи проходять військову службу виключно у відповідних спеціалізованих підрозділах військових частин";

5) частину першу статті 12 Закону України "Про Національну гвардію України" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 17, ст. 594 із наступними змінами) доповнити пунктом 24 такого змісту:

"24) супроводжувати осіб, до яких судом було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом, до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки для передачі керівнику такого центру або визначеній ним уповноваженій особі.

Військовослужбовці Національної гвардії України під час доставлення осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, мають право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю за наявності умов та в порядку, передбаченому цим Законом";

б) частину другу статті 12 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 26, ст. 892 із наступними змінами) виключити.

3. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

4. Кабінету Міністрів України у 2025 році поінформувати Верховну Раду України про стан виконання цього Закону.

Президент України

м. Київ
8 травня 2024 року
№ 3687-IX

В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ